

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

28. Primus Xauerij in ora Piscaria labor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

fugantur, restituti sunt cum suis in possessionem Oræ legitimam; & ex Pagis triginta, ad vicies mille salutari lauacro expiati Christianis quidem accellerunt; verum nec sat edocti quid eos credere oporteret; nec quibus moribus viuere, quod deessent qui linguam callerent, & præter mercatores, vix commearent eò Lusitani: solitudinem faciebat soli sterilitas, communitatum penè omnium penuria, cæli squalor, externis ob plagam Indiæ totius astuosissimam vix ferendus. Nihil mirum igitur tam multos vnâ baptismo tinctos, cum tam facili pretio, vitam, patriam, libertatem ab se redimi putarent, quàm erat procliuè, & obuium lauari semel, & Christianum dici: annum iam decimum tenebat hæc ignoratio, cum Xaverius in Indiam peruenit, qui ex editis Goæ documentis opinionem Vazio Vicario certam fecit, parem se fore operosissimæ culturæ ad eruderendam Christianitatem illam necessariæ, & alterum tantum ethnicorum qui residui fuerant conuertendum: qua sanè expeditione, viro sancto nulla potuit venire optatior, etsi enim impensus Goæ labor, fructus dabat vitales vbi diuinorum tunc egentissimæ, sed iis adeò non acquiescebat Xaverius, quin adducendis ad Christum ethnicis perpetuò anhelaret, expectatèque dum reipsa portandus imponeretur suis humeris ille Indus, cuius pondere tories in Europa visus esset per somnum se opprimi. Ad primam igitur Vazij de Parauis vocem, complexus est illos ingenti animo, parique modestia, totumque se Vicario Vazio ad quasuis ærumnas pro eorum salute deuouit: huic Episcopus omnia fausta precatus; huic Sosa gubernator pariter annuit; haud tamen priùs quàm socij duo, quos Mozambici reliquerat appulissent, ad eorum aduentum nauim conscendit quæ nouum Præfectum Commorinum vehebat: Et voluit Sosa copioso illum viatico profusè instruere, sed comes illi omni viatico carior paupertas, omnia reiecit, præter calceos quosdam aduersus coquentes arenas, & vile regmen solis ardoribus defendendis: iuuenes Indos itineris, & operæ socios assumpsit duos, recens Diaconos, & Ecclesiæ ritibus à puero assuetos.

28

Primus Xaverij in ora Pitarica labor.

28. Milliaria sexcenta nauigando emensi, applicuere Cocinum, inde terrestri itinere Tutucurinum versus dum tenderent, locum illa celebrem in ora, in pagum deueniunt, in quo omnes ad vnum ethnici: quare velat primam auidus in prædam inuadens, interprete ex sociis vno Christum eos docere, & suadere aggreditur; sed frustra post paulum se esse intelligens, quod excusarent toparchæ metum, cuius iniussu deos mutare non audent, Deo tamen volente obtinuit ne primus hic labor (futuri omen) abiret inanis, & vacuus: miracula illi tunc primum Deus subsidio misit, quorum exindè in posterum tanta illi potestas diuinitus adfuit, vt ipse quoque miraculo esset: conflictabatur iam triduum ethnica femina partus doloribus tam sauis, vt morti proxima putaretur, nec cruciatibus leuandis aut preces impiæ Bractmanum Sacrificulorum, au remedia iuuabant: rei certior factus Xaverius, domum aduolat cum suo interprete, (oblitusque ait, versari me in terra aliena, Deum in opem vocare incipio, tametsi hoc probe memineram: Domini est terra, & vni-

Sanata ab Xaverio femina.

uerse

uorse qui habitant in ea) religionis elementa languenti vt poterat, exponit, iubetque spes certas in Deo reponere quem colunt Christiani: at qui mulierculæ vnus salutem, toti eius seruando populo destinarat, ita illam interius mouit, vt rogata num Christi esse vellet, eiusque Sacro Baptismo tingi, se verò libenter id velle responderet. Tunc à Xauerio, post lectum ad illam Euangelium, Christi fonte abluta, incolumis parit; cuius prodigij euidentis admirabilitas domum omnem stupore, ac lætitia cumulauit, atque ad pedes viri Dei vniuersam acciuit familiam, vt necessariis exculca documentis, eodem lauacro purgaretur; præcurrentem secutus miraculi famam Apostolus, pergensque victoria vt, Primores domi sigillatim adire, æternitatem vitæ, & Christi legem audenter prædicare, pronis auribus, atque animis audiri; sed ne illi parent inuito Principe, arcebat damni timor, cum ecce tibi commodum adfuit fisci regij Administer tributi annui exactor: ad hunc suos conatus vertit Xauerius; de Religionis Christianæ solida veritate, de felicitatis, ac pœnarum æternitate terribili, ea verborum efficacitate cum illo egit, vt exprimeret ab eo, placere sibi Christianam legem, nec vetare quin ea populus initiaretur; qua facultate Xauerius, gestiens tunc multo rem alacrius prosequi, docere inprimis quorum erat primaria auctoritas & gradus, lustrare illos eorumque familias sacro Baptismo; post hos reliquum etiam populum, cui Primores exemplo præiuerant, Sacramento salutis, Christo & Ecclesiæ subiecit, ac ne qua tam fausto progressui vndeuis remora fieret, dilatâ in tempus aptius, culturâ diligentiori, quæ ad illos in Christo formandos, & perficiendos erat adhibenda, iter vt instituerat Tutucurinum arripuit, indeque singulis tractus illius seu Pagos, seu Communitates percutrere inlitit. Erant hi vt ante dixeram partim ethnici, partim Christiani, sed qui de Christiano præter baptismi memoriam haberent nihil, vt qui Christo Sacramentum dixissent, ad excutiendam potiùs Maurorum tyrannidem, quàm ad excipiendum Christi iugum, ceterum ex æquo cum idololatriæ credendi, viuendique ignari. At enim ego, inquit Xauerius, cum iis solus quid agerem, aut possem? cum ego Cantabricum, illi Malabaricum sonarent, neque illi à me, nec ipse ab iis perciperet? hoc ergo consilium iniij, vt ex indigenis aliquos mecum adhiberem, qui etiam Lusitanicè loqui nossent; cum iis multo labore, ac tempore, diuersis congressibus, modum crucis formandæ primùm ex Latino in Malabaricum conuerti, & Dei vnus in personis tribus explicationem; deinde Fidei Symbolum; tum Dei mandata, orationem Dominicam, Deiparæ salutationem, præcentrationem *Salue Regina*, & formulam Confessionis Generalis. Hæc Malabaricè cum memoriæ mandassem, sumpto in manus tintinnabulo, cursabam per Pagos, coactisque quàm multos potueram viris, & pueris, distinctè iis recitabam, idque bis in die, per solidum mensem; verùm hac lege vt quæ didicissent, eadem tum domi familiares qui aberant, tum vicinos docerent; diebus autem Dominicis, viri, fœminæ, pueri, omnes, conueniebant incredibili studio audiendi; preces cantabantur, canendi exordium

à confessione vnus Dei, & trium eius personatum ducebatur, quam excipiebat magna, & clara vox recitantium symbolum. Ego deinceps articulos à primo relegens, eorum linguâ seorsum singulos repebebam; tum interrogabam ad singulos si verè ex animo certam iis fidem adhiberent, quod cum decussatis ad pectus brachiis vna omnes voce annuissent, subdebam tunc, atque ipsi mecum; Domine Iesu Christe Fili Dei, da huic primo fidei capiti, assentiamur fide firmâ, nec in ea vnquam vacillemus; ad hoc te oratione Dominica precamur; post quam, Sancta Maria, inquebant, Iesu Christi parens hoc ipsum nobis à filio impetres, ne vnquam in eo hæstemus: ad hoc te Verbis Angeli salutamus, Aue Maria, &c. Decursis hunc in modum Symboli sententiis duodecim, si bat ad Decalogum transitus, quem simul integrum pronuntia-
bam is; tum retextebamus sigillatim, interiectis vt inter fidei capita pre-
cationibus, Pater, & Aue, nisi quod pro constantia credendi, peteba-
mus robur benè, & ex Decalogo viuendi. Dici non potest Ethnicis iux-
ta vt & Christianis, quantæ sit admirationi legis diuinæ sanctitas, &
mita cum ratione consensus: præ aliis Symbolum frequentius repeto, &
inulco; tum Dei præcepta; formulam confessionis generalis recitan-
dam curo ab omnibus, sed iis potissimum qui ad Christi lauacrum ac-
cedunt; deinde Symbolum, vbi de vnoquoque articulo ex iis quero,
an verum certò credant, & cum se certò credere dixerint, Christi legem
explano, quâ vna possint æternam salutem consequi: postremo denique
illos Sacro Fonte baptizo, & demum omnia, Salve Regina recitato, ab-
soluo] Hactenus ipse Xaverius; iam loci vnus incolis hac tam diligen-
ti accuratone institutis priusquam in alium migraret, seligebat, ex iis
qui omnium maximè quæ didicerant callerent viderenturque præ aliis
moderati, & pij, eosque dabat cæteris magistros, scripto tradens quæ
illos docuerat, vt festis diebus vocato populo ea repeterent, quo ritu
ab se fieri vidissent, eorumque viuacem memoriam conseruarent, iisdem
sacras ædes committebat, quas in Pagis frequentibus, Baptismo iam
tinctis extruxerat, vt inuigilarent iis custodiendis, & pro regionis tenui-
tate decorandis: horum autem (quos Canacopulos ab officio quod ge-
runt vocitabant) non est passus operam, & diligentiam suâ aliqua mer-
cede etiam temporariâ carere, in hanc aureos nummulos quatuor mille,
tributi nomine, quotannis ab oræ indigenis reginæ pensandos, de gu-
bernatoris assensu, ab ea perliteras exorauit.

29
Quam vberes
fructus ex Pis-
cacia Insula.

29. Quantam portò messem animarum, quos fructus operum, quàm dignos Christianitate primigenij feruoris ex ora Piscaria Sanctus Apo-
stolus cogeret; nec ipse satis referre valuit, fatetur enim ad Ignatium
scribens deesse verba quibus id explicet. Subdit tamen illorum qui
erant Baptismo lustrandi, sæpe tantum fuisse concursum, vt fracta
inquit, tingendo labarent brachia, & deficeret vox, iterando Symbo-
lo, Decalogo, monitis, quæ de officiis Christianis, de fecilitate cœle-
sti, penisque inferorum, repetebam, ac de bonis, prauisque operi-
bus quæ essent ad vtrumque viæ: vno interdum die oppida integra
ablucba